

Varför ska tjugofem elever ha samma bok?

Hon hade dåliga betyg i skolan och var övertygad om att hon var dum. Lärare var det sista hon skulle kunna bli, även om hon i hemlighet alltid drömt om det. Vid 36 år, med två barn och efter många år i annat yrkesarbete är hon där ändå i dag, Margaretha Hamilton. Till julen 1991 gick hon ut som färdig lärare, som en i den första kullen i den nya lärarutbildningen på lärarhögskolan i Malmö.

Margaretha är fylld av entusiasm inför sitt yrke. Människosynen i Lgr 80 är hennes ledstjärna: att fostra barn till demokratiska samhällsmedborgare. Hon vill lära barnen att bli bra människor som bryr sig om varandra, som inte blir egoister. En bra lärare ska påverka, säger hon.

Margaretha Hamiltons väg till läraryrket var krokig och ingalunda självklar. Hon växte upp i Hässleholm i norra Skåne. De första skolåren gick bra och hon var duktig i skolan. Sin första pryperiod, som det hette då, gjorde hon som lärare. Det var roligt, hon fick fin kontakt med barnen och kände att detta var yrket för henne. Men i högstadiet vände det. Det gick allt sämre i skolan. Hon hade problem hemma och det gick alltmer ut över skolarbetet. Hon fick höra att hon saknade förutsättningar för läraryrket. Dessutom kunde hon inte heller spela piano, sjunga eller rita. Så tankarna på att bli lärare borde hon slå ur hågen. När hon 1973 gick ut det treåriga gymnasiet på ekonomisk linje hade hon mycket dåliga betyg.

Efter skolan skickade familjen henne till Canada på ett års stipendium för att hon skulle läsa tyska och engelska. Margaretha berättar att det var ett mycket lärorikt och utvecklande år. Inte så mycket för språkstudierna, utan den stora behållningen var att hon lärde sig att våga tala och framträda. I skolan där hemma hade hon varit tyst och blyg. Nu lärde hon sig att våga prata i sällskap och det blev som en förlösning.

När hon kom hem sökte hon arbete inom skilda yrken. Så småningom fick hon anställning som kontorist på Perstorp AB i Perstorp. Hon trivdes bra och engagerade sig också fackligt. Det självförtroende som erfarenheterna i Canada gett henne förstärktes i det fackliga arbetet. Efter nio år kände hon ändå att hon ville röra på sig. Hon sökte och fick ett arbete på ett arkitektkontor i Malmö.

Hon hade nu flyttat samman med en pojkvän och de började planera att skaffa barn. På arkitektkontoret upplevde hon snart att hon utnyttjades som en slav. Hon vantrivdes alltmer och gjorde upprepade försök att få andra arbeten. Hon var nu 30 år,

sammanboende och ville ha barn – det inbjöd inte till framgång vid anställningsintervjuerna. Efter nära tre år fick hon nog av arkitektkontoret och begärde tjänstledigt.

Den gamla drömmen att bli lärare dök upp igen. En vacker dag tog Margaretha mod till sig och ringde en syokonsulent på lärarhögskolan. Ängsligt sa hon: "Jag vill bli lärare." Hon hade turen att råka ut för en mycket positiv och uppmuntrande syokonsulent. "Så trevligt!" blev den omedelbara reaktionen. Syokonsulenten gjorde snabbt klart för Margaretha att det inte gjorde någonting alls att hon inte kunde sjunga och rita. Och de dåliga betygen kunde hon reparera genom vuxenstudier.

Margaretha födde sitt första barn och började läsa på Kom-Vux. Hon läste i ett år och fick mycket bra betyg. I gymnasiet hade hon haft en etta i svenska – nu gick hon ut med en femma. Det var nästan så att hon i triumf hade lust att skicka sina betyg till de gamla lärarna på gymnasiet i Hässleholm.

När yngsta barnet var ett år, 1988, började hon på lärarhögskolan i Malmö. Det kändes oerhört spännande, berättar hon. Först hade hon varit besviken över att hon inte hann komma med i den gamla utbildningen, eftersom det var lågstadielärare hon ville bli. Men snart upptäckte hon att det var lika roligt att undervisa lite äldre barn, och i dag tycker hon att det är bra med inriktningen 1–7!

– Skolan ska bry sig om *hela* eleven, inte bara det som syns i skolan, säger Margaretha. De ambitionerna tycker hon att den nya utbildningen ger stöd för.

Uppdelningen på 1–7 och 4–9 i den nya utbildningen finner hon däremot inte alltigenom bra. Efter det första året, då de båda grupperna hade gemensam undervisning, har efter hand en klyfta uppstått mellan de båda lärarkategorierna, tycker hon. Hon tror att det beror på att de som läser 1–7 har större intresse för barnen och deras utveckling, medan de andra lärarna blir mer ämnesinriktade.

Margaretha är också kritisk till att det i utbildningen ges alltför lite beredskap inför problem och kriser som barnen kan råka ut för. Det borde vara mer psykologi i utbildningen, det lilla som i dag ingår i pedagogiken räcker inte. Man behöver i större utsträckning kunna ta upp frågor och problem som väckts under praktiktiden.

Att undervisa elever hela vägen från åk 1–7 tror hon inte ska bli problematiskt. Men hon efterlyser någon form av vidareutbildning sista året man har en sjuåring, som i Danmark. Det kommer ständigt nya idéer och ett halvårs utbildning med läsinlärningsteknik och annat nytt som kommer, skulle vara nyttigt innan man börjar om med en etta igen, tycker hon. Hon skulle också gärna tänka sig att vara med i en dagisgrupp och träffa de barn som ska börja i åk 1 inför skolstarten.

Barnen i dag, tror hon att de är annorlunda mot när hon gick i skolan?

– Egentligen inte i grunden, säger hon. Känslomässigt är de likadana, de är lika

glada eller lika ledsna som vi var.

Skillnaden är nog mest att de påverkas av annat i dag.

Margaretha är negativ till TVs påverkan. Många barn får en konstig verklighetsuppfattning, menar hon. Och hon tror att barnen har det mera jäktigt och stressigt idag.

– Det är alltid de svaga barnen som drabbas. Margaretha återkommer ofta till sin egen skoltid. Hon hade det jobbigt hemma och fick ta hand om en 11 år yngre syster. Nu efteråt inser hon hur jobbigt hon hade det och att det inte var så konstigt att hon inte klarade skolan. Föräldrarna förstod det nog inte, säger hon. Men det värsta var att ingen på skolan brydde sig om varför hon klarade sig så dåligt. Själv trodde hon bara att hon var dum. Hennes egen bakgrund i skolan präglar hennes syn på hur hon vill undervisa.

– På sätt och vis vill jag nog ta revansch. Göra skolan bättre. Hon säger att hon vill ge barnen det hon inte fick själv. Man kan inte lära ett barn något om det inte är tryggt och mår bra, säger hon. Tryggheten i klassrummet är inte minst viktig. Alla barn är olika och har det olika hemma, det måste en lärare veta.

Margaretha vill ge sina elever grunden: att läsa, räkna, skriva och tala. Kan de det kan de lära sig allt annat också. Det gäller att väcka barnens nyfikenhet, att aldrig hämma deras glädje att lära. Undervisningen behöver inte vara så klassbunden, menar hon också. Man borde kunna låta var och en gå i sin egen takt. Och hon är imponerad av 30- och 40-talens aktivitetspedagogik, den individualiserade undervisningen, som det inte fanns ett spår kvar av när hon själv gick i skolan på 70-talet.

Margaretha vet att det än i dag finns lärare som jobbar som på 60-talet, med kate-derundervisning, särskilt på högstadiet. Det har hon hört av kamrater och lärare på lärarhögskolan. Det finns lärare som inte låter eleverna söka själva, därför att sådan undervisning är svårare för läraren. Så vill hon inte jobba.

– Lärare kan vem som helst bli. Men att bli en *bra* lärare är inte så lätt.

Margaretha bor i Lindängen i Malmö, ett område med ganska blandad befolkning. Här finns både villor och allmännyttans hyreshus. Hon skulle inte ha något emot att arbeta som lärare här. Hon tycker att det skulle vara fint att möta eleverna och deras föräldrar ute i vardagen här, på posten, i matbutiken. Visst kan jobb och vardagsliv hänga ihop, tycker hon. I området där hon bor ska också hennes barn gå i skola. Det är bra att lära känna området och människorna där man bor.

Margaretha kan också tänka sig att jobba på en "tung" skola, i ett område med sociala problem. Hon har en del praktikerfarenhet från Rosengårdsområdet i Malmö. Lärarna som arbetar där har imponerande ambitioner och måste jobba på ett annor-

lunda sätt. Men som första jobb skulle hon inte våga sig på en skola i ett problemområde. Då skulle risken vara att hon knäckte sig, tror hon. Hon skulle lägga skuld på sig själv när det kändes motigt. Hon vill ha en inkörningsperiod först utan alltför svår social problematik.

Margaretha tillhör de äldre av eleverna på lärarhögskolan, även om medelåldern generellt är hög bland de studerande. Hon tycker sig känna en viss generationsskillnad gentemot sina yngre studiekamrater. Många av de yngre som har gått ut sina skolor med höga betyg är också de som är mest för betyg och läroboksstyrning, säger hon. Själv är hon emot läroboksstyrning, som hon är uppväxt med. Hon kan tänka sig att undervisa helt utan några läroböcker.

— Varför ska 25 elever ha samma bok? I stället kan man ju sätta dem med 25 olika böcker att slå i!

Läroböckerna i dag är oerhört komprimerade och hon tycker att det egentligen inte står något i dem.

Under sin praktik i skolorna och bland en del elever på lärarhögskolan har Margaretha till sin besvikelse och harm också stött på en del oförståelse, ja till och med avoghet, mot invandrare. Det finns de som ser invandrare som en belastning, lärare som irriteras av att deras elever måste gå ifrån lektioner för att få hemspråksundervisning. Själv betraktar hon invandrarna som en resurs i samhället och samma inställning har de flesta i hennes klass.

— Väljer man ett sådant här yrke ska man ha en demokratisk människosyn, säger Margaretha. Man måste utgå ifrån att vi alla är lika i grunden.

I.C.